

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ФЕНОМЕН МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ПРАВА В ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ	6
1.1. Сутність мобілізаційного права в повоєнній Україні	6
1.2. Різновидна характеристика мобілізаційного права	7
1.3. Порядок проведення мобілізації як важливий критерій мобілізаційного права під час воєнного стану в Україні.....	8
<i>Контрольні запитання</i>	16
<i>Теми рефератів</i>	16
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ПРАВА	17
2.1. Історичний метод щодо захисту персональних даних у системі мобілізаційного права: міжнародне та національне законодавство	17
2.2. Організаційно-правові прийоми інформаційного капіталу як електронного документообігу у контексті мобілізаційного права.....	35
2.3. Інформаційна модель державної таємниці у контексті мобілізаційного права.....	42
<i>Контрольні запитання</i>	55
<i>Теми рефератів</i>	55
РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ У ВОЄННИХ ПРАКТИКАХ МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ПРАВА	56
3.1. Рекрутинг як базова воєнна підготовка у системі мобілізації	56
3.2. Кіберконтррозвідка як контрольньо-координуючий механізм якості державної безпеки у мобілізаційному праві України.....	57
3.3. Територіальні центри комплектування у забезпеченні мобілізаційного права в Україні	70
3.4. Військово-лікарські комісії щодо мобілізаційного права в Україні	98
3.5. Стан та працездатність осіб мобілізаційного віку із хворобами системи кровообігу в процесі життєдіяльності	106
<i>Контрольні запитання</i>	107
<i>Теми рефератів</i>	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	108

ПЕРЕДМОВА

Сьогодні, коли російський ворог уже третій рік топче нашу рідну землю, аж нарешті приймається закон про мобілізацію. Адже одному із авторів означеного посібнику, лінія життя якого перетнулася війнами в Афганістані та на Кавказі 80-х та 90-х років минулого століття, ніяк не зрозуміла логіка як воєнній людині, чому так затягується надто важливий цей Закон. Служити в Збройних Силах України мають, безсумнівно, всі чоловіки мобілізаційного віку за станом здоров'я. Проте, чомусь за всі роки незалежної України у нас майже 80 відсотків чоловіків і думки не бажали мати про виконання свого священного обов'язку – прослужити якийсь «нешасний» рік служби. *Звичайно, у першу чергу, це є надто актуальним питанням і до самої системи державного управління минулих років незалежної України.*

Все в житті має робитися заздалегідь, а не в останню чергу... В цьому є певною мірою одна із причин невиваженого, непоміркового підходу до мобілізації громадян України, особливо у період воєнного стану, коли має бути розроблена на державному рівні система превентивних заходів у мобілізаційному процесі на випадок воєнного стану. Цього, на превеликий жаль, не було системно та своєчасно здійснено.

Яку б посаду в державі, чи мала б науковий ступінь, людина не займала в нашому українському суспільстві, то, як на погляд авторів, така людина, що будь-яким чином ухиляється від мобілізації ніколи не буде викликати внутрішню повагу. Тому, на жаль, в умовах повоєнної України спостерігається з боку філософії громадської думки, як форму-

ли мудрості, недовір'я до політичної системи державного управління. Така певною мірою безвідповідальна система лише «бореться за своє крісло», при цьому використовуючи війну як джерело власного фінансового збагачення. Хіба-що за наявності, в конкретних випадках, дійсно, за станом здоров'я така людина не придатна до військової служби.

Проте, на наш погляд, в існуючому Законі «Про мобілізацію» є достовірність саме в умовах війни, а саме: щодо вилучення норми про термін «демобілізація» і подання її в окремому законопроекті на протязі відповідного терміну виконання Кабінетом Міністрів України, а також ретельного обґрунтування в Комітетах Верховної Ради.

Виражаючи емоційне невдоволення логічної обумовленості, людина, яка ніколи не тримала в руках стрілецьку зброю (крім мисливської по диким звірям «на п'яну голову»), ніколи не зрозуміє ту Людину, яка, дійсно, захищала, захищає і завжди буде захищати свою землю, своїх рідних, близьких, свій український народ...

Тому постає питання, а що з усім цим робити... Відповідь проста: особи мобілізаційного віку, а не значною мірою особи -«ухилянти», що придатні за станом здоров'я до військової служби, мають всі зі зброєю в руках захищати нашу рідну землю. І всі, безсумнівно, мають бути в єдиному електронному реєстрі з метою якісного запобігання від корупційно-маніпулятивних (спекулятивних, шахрайських, зловмисних тощо) схем незалежно від «арифметичного віку» тієї чи іншої особи як громадянина України.

Від авторів

РОЗДІЛ 1.

ФЕНОМЕН МОБІЛІЗАЦІЙНОГО ПРАВА В ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ

1.1. Сутність мобілізаційного права в повоєнній Україні

Мобілізаційна підготовка та мобілізація є складовими частинами комплексу заходів, які здійснюються з метою забезпечення оборони держави (частина перша статті 3 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [14]).

Мобілізаційна підготовка – комплекс організаційних, політичних, економічних, фінансових, соціальних, правових та інших заходів, які здійснюються в мирний час з метою підготовки національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Державної спеціальної служби транспорту, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій до своєчасного й організованого проведення мобілізації та задоволення потреб оборони держави і захисту її території від можливої агресії, забезпечення життєдіяльності населення в особливий період [27].

Мобілізація – комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу.

1.2. Різновидна характеристика мобілізаційного права

Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано.

Загальна мобілізація проводиться одночасно на всій території України і стосується національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій (частина друга статті 4 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [14]).

Часткова мобілізація може проводитися в окремих місцевостях держави, а також стосуватися певної частини національної економіки, Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, підприємств, установ і організацій.

Цільова мобілізація може проводитися з метою ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру державного рівня та їх наслідків, а також у від-

будовний період для ліквідації наслідків воєнних дій у порядку, визначеному Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» [17] та іншими нормативно-правовими актами. Організаційні, фінансові, правові та інші заходи, необхідні для забезпечення функціонування сил цивільного захисту в період цільової мобілізації, здійснюються на основі плану проведення цільової мобілізації та відповідно до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» з урахуванням особливостей, визначених Кодексом цивільного захисту України [22].

Вид, обсяги, порядок і строк проведення мобілізації визначаються Президентом України в рішенні про її проведення.

1.3. Порядок проведення мобілізації як важливий критерій мобілізаційного права під час воєнного стану в Україні

Відповідно до законодавства мобілізація проводиться відкрито або приховано.

Рішення про проведення відкритої мобілізації має бути негайно оголошене через медіа (частина шоста статті 4 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [14]).

Рішення про проведення прихованої мобілізації доводиться до органів державної влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій по закритих каналах оповіщення в порядку, який визначається Президентом України (частина сьома статті 4

Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»).

З моменту оголошення мобілізації (крім цільової) чи введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях настає особливий період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій (частина восьма статті 4 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»).

На час особливого періоду дія будь-яких прийнятих до настання цього періоду нормативно-правових актів, що передбачають скорочення чисельності, обмеження комплектування або фінансування Збройних Сил України, інших військових формувань чи правоохоронних органів спеціального призначення, зупиняється.

Загальне керівництво у сфері мобілізаційної підготовки і мобілізації держави здійснюється Президентом України; організаційне керівництво мобілізаційною підготовкою і мобілізацією в Україні – Кабінетом Міністрів України; координація діяльності органів виконавчої влади з питань мобілізаційної підготовки та мобілізації здійснюється Радою національної безпеки і оборони України (частина дев'ята статті 4 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»).

Безпосереднє керівництво щодо реалізації заходів з мобілізаційної підготовки і мобілізації здійснюється в центральних органах виконавчої влади, інших державних органах їх керівниками, а в Збройних Силах України, інших військових формуваннях – центральними органами управління відповідних військових формувань.

Організація безпосередньої реалізації заходів з мобілізаційної підготовки та мобілізації на відповідній території чи сприяння їх виконанню здійснюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади та виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

Функції щодо координації планування, методологічного, методичного, наукового забезпечення мобілізаційної підготовки та мобілізації в органах виконавчої влади, інших державних органах, національній економіці здійснюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного розвитку (Міністерство економіки України), якщо інше не передбачено законом [27].

Здійснення контролю за станом мобілізаційної підготовки та рівнем мобілізаційної готовності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій, для яких встановлено мобілізаційні завдання (замовлення), забезпечується керівником відповідного органу державної влади, іншого державного органу, органу місцевого самоврядування, а також підприємств, установ і організацій (частина тринадцята статті 4 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»).

Співробітництво з іншими державами у сфері мобілізаційної підготовки здійснюється відповідно до міжнародних договорів України.

Згідно зі статтею 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [14] не підлягають призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язані:

– заброньовані на період мобілізації та на воєнний час за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підпри-

емствами, установами і організаціями в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

– визнані в установленому порядку особами з інвалідністю або відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);

– жінки та чоловіки, на утриманні яких перебувають троє і більше дітей віком до 18 років;

– жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років;

– жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину з інвалідністю віком до 18 років [27];

– жінки та чоловіки, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, які виховують дитину, хвору на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органу, потребує паліативної допомоги, що підтверджується документом, виданим лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я в порядку та за формою, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, але якій не встановлено інвалідність [27];

– жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є особою з інвалідністю I чи II групи;

– усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, на утриманні яких перебувають діти-сироти або діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років;

– зайняті постійним доглядом за хворою дружиною (чоловіком), дитиною, а також батьками своїми чи дружини (чоловіка), які за висновком медико-соціальної експертної комісії чи лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребують постійного догляду;

– які мають дружину (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю та/або одного із своїх батьків чи батьків дружини (чоловіка) із числа осіб з інвалідністю I чи II групи за умови, що такі особи з інвалідністю не мають інших працездатних осіб, зобов'язаних відповідно до закону їх утримувати [27];

– опікуни особи з інвалідністю, визнаної судом недієздатною; особи, зайняті постійним доглядом за особою з інвалідністю I групи; особи, зайняті постійним доглядом за особою з інвалідністю II групи або за особою, яка за висновком медико-соціальної експертної комісії або лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я потребує постійного догляду, у разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;

– жінки та чоловіки, які мають неповнолітню дитину (дітей) і чоловіка (дружину), який (яка) проходить військову службу за одним із видів військової служби, визначених частиною шостою статті 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» [7];

– народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

– працівники органів військового управління (органів управління), військових частин (підрозділів), підприємств, установ та організацій Міністерства оборони